

Voor de laatste keer reisde Henk van der Scheer voor Bijenhouden door de groene omgeving

Het golvende plateau van Margraten

Het Plateau van Margraten, onderdeel van de streek Mergelland, ligt in het zuiden van Limburg. Ten westen ligt het ongeveer 100 m lager gelegen Maasdal en aan de noord- en oostzijde het dal van de Geul en de Gulp. In het zuiden vormt een vallei de grens. Daarin ligt het dorp Noorbeek. De steile overgangen van het plateau naar deze dalen zijn bedekt met unieke hellingbossen, zoals het Savelsbos (aangemeld als Natura 2000-gebied) en het Eijsderbos. Verder noordelijk, op de oostflank van het Maasdal, liggen onder meer de Bemelerberg en de Schiepersberg, samen aangemeld als Natura 2000-gebied. Bij Bemelen ligt een hamsterreservaat, waar de befaamde korenwolf huist.

Het gebied

Het Plateau van Margraten (140 m +NAP) is eerder een golvende laagvlakte dan een plateau. De ondergrond is kalksteen (mergel) bedekt met vruchtbare löss. Miljoenen jaren geleden is de kalk in laagjes afgezet op de bodem van een ondiepe subtropische zee. Daarin leefden vele kleine diertjes met een kalkskelet en dat bleef na hun dood over op de bodem. Zo ontstond een dik stevig samengedrukt pakket kalk. Later kwam het gebied omhoog en tijdens de laatste ijstijd werd met de wind stofzand aangevoerd en op de kalksteen afgezet. Dat zand kwam van de Noordzeevlakte, die tijdens de laatste ijstijd droog lag. Die stofzandafzetting kennen we als löss.

Opvallend zijn de vele typisch Zuidlimburgse boerderijen, in carrévorm om een binnenplaats. De oudere gebouwen zijn overwegend van kalksteen. Ook kenmerkend voor Zuid-Limburg zijn de vakwerkhuisen.

Flora en fauna

Door de vruchtbare löss is het voornamelijk een landbouwgebied. Ook liggen er boomgaarden, vaak hoogstamkersen en -peren.

Tussen het plateau en de dalen liggen steile hellingbossen. Door uitspoeling van de bodem zijn deze bossen vaak armer aan voedsel dan de lagere. Dat zie je aan de plantengroei, zoals in het Savelsbos, een 6 km lange, vaak smalle gordel van hellingbossen op de oostelijke Maasdalhelling bij Maas-tricht. De naam Savelsbos verwijst naar zand, het Franse 'sable'. Daar groeien zomereik, gladde iep, es, gewone esdoorn, (haag)beuk, acacia en paardenkastanje. Een deel is bedekt met lindenhakhout. In het voorjaar bloeit er in de onderbegroeiing massaal daslook. Andere bijzondere kruiden daar zijn zwartblauwe rapunzel, gele anemoon en amandelwolfsmelk; voor die laatste soort de meest noordelijke vindplaats.

Aan de noordwestrand van het gebied bevinden zich de Bemeler- en Schiepersberg. Deze terrasachtige 'bergen' met meerdere bodemsoorten zorgen voor een gevarieerde vegetatie. Dankzij grazende mergellandschapen zijn er diverse soorten grasland: van zuur via heischraal tot kalkgrasland. In de zure graslanden groeien o.a. stijf vergeetmij-nietje en eenjarige hardbloem; in de zogeheten heischrale en kalkgras-

landen o.a. hondsviooltje en blauwe knoop en ook struikhei, kruipbrem en brem. Op de steile delen, waar de schapen niet bij kunnen, vinden we zuurbes, eenstijlige meidoorn, sleedoorn, wilde liguster en zeldzame rozen zoals de kraagroos.

Imkeren op het Plateau

Vorig jaar mei ben ik naar het diepe zuiden afgereisd om met imker Frans Gielen in Eckelrade, op de rand van het Plateau, te praten over zijn imkerpraktijk. Het was er schitterend: de kersen en peren stonden in volle bloei en rondom het dorp zag het geel van het koolzaad. In de jaargangen 2008 en 2009 van dit blad hebt u kunnen lezen dat Frans in 1974 als student in Enschede is begonnen met bijenhouden. Zijn werk, o.a. in het buitenland, hield hem vanaf 1983 tot 1992 weg van de bijen. Dat veranderde door zijn verhuizing naar het uiterste zuiden van Limburg. Weliswaar reist hij beroepshalve nog regelmatig naar verre oorden, maar toch houdt hij tijd over voor het imkeren. “Elk jaar winter ik weer 10-13 volken in en breng die in het voorjaar terug tot 7 of 8 hele sterke. Daarmee reis ik hooguit 10 km ver naar kersen (april), koolzaad (eerste helft mei), acacia (eerste helft juni) en linde (tweede helft juni). Gemiddeld slinger ik jaarlijks ongeveer 350 kg honing. Ik verkoop die via zelfbediening op een tafeltje voor mijn huis en via een boerderijwinkel van streekgebonden producten”, zo vertelt hij me.

Frans over zijn bedrijfsmethode

“Mijn bijen hebben veel Carnicabloed. Ieder jaar koop ik twee of drie Schiermoeren. Daardoor heb ik redelijk zachttaardige volken, waarin ik zonder handschoenen kan werken. Het dragen van dikke leren handschoenen en een compleet imkerpak vind ik geen promotie voor de imkerij. Half april maak ik broedloze vegers. Na twee dagen besproei ik de bijen op de raten met oxaalzuur in honingwater. Dan zien ze eruit als verzopen katten, maar daar kunnen ze wel tegen. In de tweede week van juli maak ik van de volken met nieuwe koninginnen hele grote volken, door ze samen te voegen

met de al weer groot geworden vegers. Afhankelijk van de eigenschappen van de nakomelingen van de nieuwe en oude koninginnen besluit ik welke koningin in deze volken mag gaan regeren. Die volken staan op 3 of 4 broedbakken. Half juli is de dracht in het zuiden van Limburg afgelopen en kan voor het laatst worden geslingerd. Daarna begin ik met de inwintering. Ik zet de volken terug op twee of drie bakken, afhankelijk van de grootte van het volk, en vervang alle kantramen door raampjes opgevuld met hard tempex. Misvormde en te donkere raten worden omgesmolten in de zonnewassmelter. Nog bruikbare raten gaan drie weken in de diepvriezer om de wasmot te bestrijden en worden daarna opgeslagen in oude keukenkastjes onder damp van ijszijn.

Vroeger kopte ik van april tot augustus darrenraat om de ontwikkeling van de varroapopulatie af te remmen, maar daar ben ik mee gestopt, want die vind ik ineffectief. Na de honingafname half juli bestrijd ik de mijten, het ene jaar met mierenzuur, het andere jaar met Thymovar. Vervolgens voer ik de volken 15 kg suiker. Dat gaat in porties: 3-4 keer per week een grote ‘Hak’pot vol (= 0,7 liter). Dat levert veel broed op en sterke volken in de winter. Eind december of begin januari worden dan nog een keer de mijten bestreden door oxaalzuur te druppelen. Gewoonlijk zie ik na deze oxaalzuurbehandeling veel mijten op de onderleggers. Abnormale sterfte komt niet voor.”

Frans houdt zijn bijen in zelfgebouwde spaarkasten, waarvan ook de voor- en achterwand enkelwandig zijn. In de natuur zoeken bijen ook geen holle boom uit met dubbele wanden, aldus Frans. Dat maakt de kasten lichter en bovendien is er op de voor- en achterwand dan plaats voor een grotere greep om de bakken op te tillen. Maar ondanks die wat lichtere bakken is een volle kast op vier bakken niet te versjouwten. Dan maakt hij dankbaar gebruik van de hulp van twee zoons.

Frans, bedankt voor de ontvangst, je mooie verhalen en de wandeling rondom het dorp. Een prachtig gebied voor de bijen en dus voor een imker. ●

Van boven naar beneden:

- Bloeiend fruit en koolzaad (foto Henk van der Scheer)
- Vakwerkhuisen aan de voet van de Dolsberg
- Holle weg

Vorige bladzijde:

- Zicht op Noordbeek
- (foto's Bart van der Schagt)